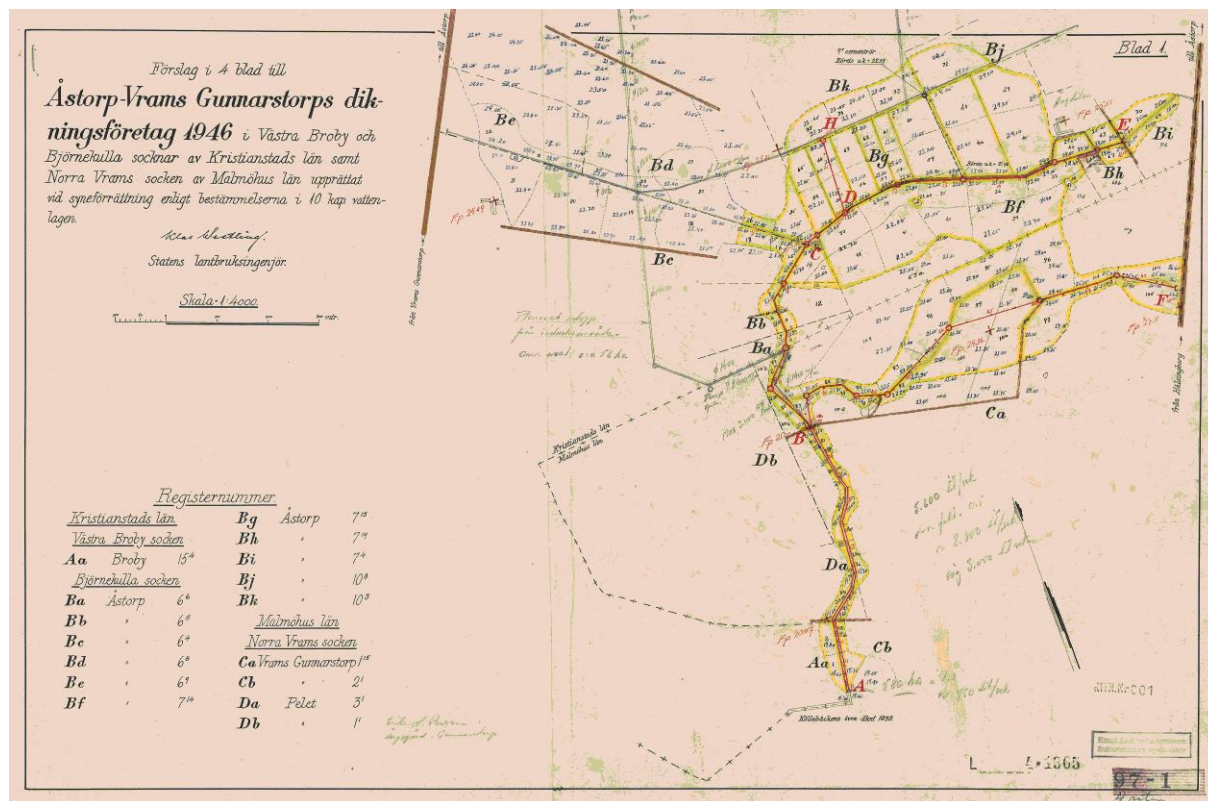

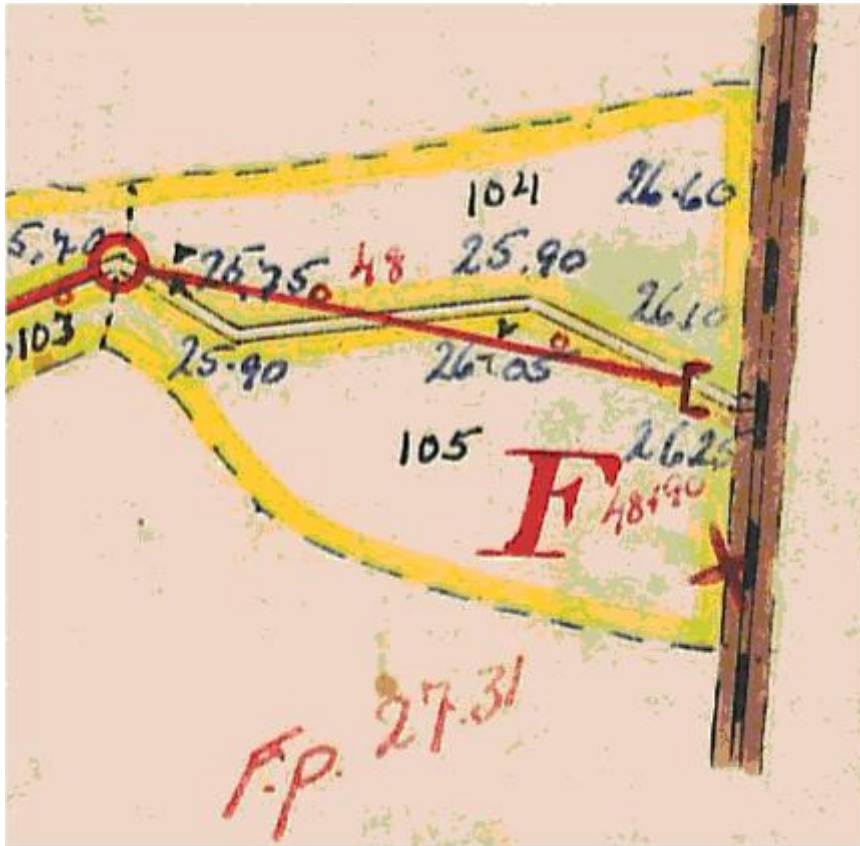
TECKENFÖRKLARING - för bättre förståelse av dikningsföretagens förrättningsakter

Här ges förklaringar till en del tecken som använts i kartor över dikningsföretag. Sättet att arbeta har varit förvånansvärt stabilt över tiden, men många varianter finns naturligtvis, bl.a. är modernare kartor ofta mera svårlästa, eftersom de inte brukar vara färglagda.

Bild 1: Planritning

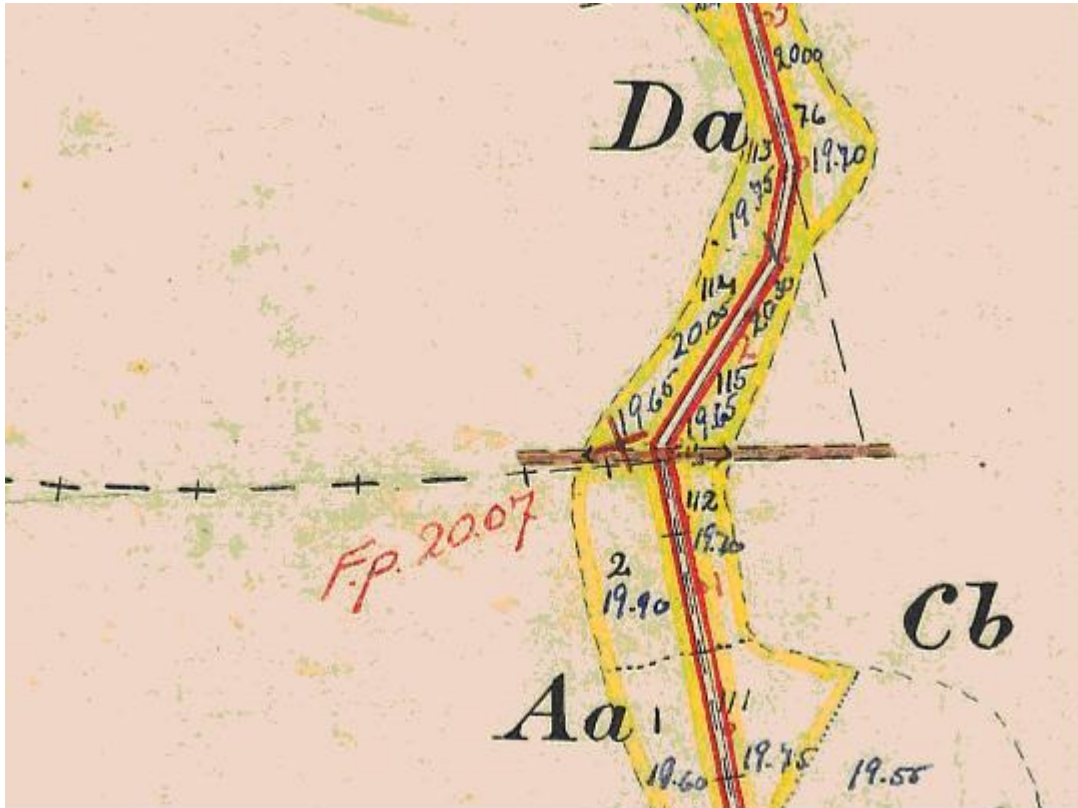
Ritningen visar ett dikningsföretag från år 1946, på gränsen mellan Bjuvs och Åstorps kommun. Här syns bl.a. nordpilen, vars riktning ofta är ganska felaktig. I övrigt ser man bl.a. gränslinjer, vägar (och i högerkanten en järnväg). Vägar, hus, gränser m.m. är ofta endast utritade i de delar som förrättningsmannen haft nytta av dem för att bygga upp kartbildens geometri, d.v.s. man kan ana när han använt dem som syftlinjer eller som inmätta punkter i vägkors eller hushörn.

Bild 2: Detalj ur planritningen i Bild 1

På planritningen ses:

- En rak röd linje. Detta är dikets nya sträckning enligt dikningsföretaget. När det är en enkel röd linje innebär det att det är ett rörlagt dike. Är det istället dubbla linjer innebär det öppet dike.
- En vit yta mellan svarta linjer. Den visar det öppna dikets (eller den naturliga bäckens) sträckning innan dikningsföretaget.
- Med brunt och svart markeras en järnvägslinje längst till höger. På järnvägslinjen sitter ett rött kryss, och lite till vänster därom står det F.p. 27.31. Detta röda kryss är en fixpunkt (F.p.) med höjdvärdet 27.31. Vill man veta mer om fixpunktens placering får man läsa i handlingarna på profilritningen (se Bild 8).
- Blå siffror, t.ex. 25.90 och 26.60, är också höjdvärden (men för markytan). Notera att detta inte är höjdvärden enligt rikets höjdsystem utan höjdvärden i förhållande till fixpunkterna på kartan.
- Svarta siffror, t.ex. 103 och 105, betecknar olika områden, vilkas markslag beskrivs i handlingarna (se Bild 9). TL: Dessa kallas för ägofigurer.
- En större röd ring på dikets sträckning innebär att här skulle en brunn placeras.
- Små röda ringar längs dikets sträckning, varav en har siffran 48 skrivet i rött ovanför sig, är positionsangivelser. Mellan varje liten röd ring är det 50 meter och mellan varje ring med siffra är det 100 meter. Bland sektionsritningarna (tvärsnitt) kan man leta upp nr 48 och se hur diket/bäcken såg ut före och efter dikningen i denna punkt.
- Bokstäver (t.ex. F) i rött. Dikningsföretaget delas upp i delsträckor för att kostnader enklare skall kunna beräknas och för att ge en tydlig koppling till profilritningen. I det här fallet ser vi slutet på sträckan B-F.
- En streckad svart linje förstärkt med gult markerar båtnadsområdet, d.v.s. den mark som förbättrades genom dikningsföretaget. Färgmarkeringen varierar med markslaget.

Bild 3: Detalj ur planritningen i Bild 1

Här ser vi:

- Dubbla röda linjer, d.v.s. ett öppet dike.
- + - + länsgräns
- - - - - fastighetsgräns
- Bokstäverna Da, Aa och Cb är beteckningar för fastigheter. Beteckningarna kopplar samman planritningen med handlingarna (se Bild 4 och Bild 9).
- Ett brunt streck som är en väg.

<u>Registernummer.</u>			
<u>Kristianstads län.</u>	Bg	Åstorp	7 ¹⁵
<u>Västra Broby socken</u>	Bh	"	7 ¹⁹
Aa Broby 15 ⁴	Bi	"	7 ⁴
<u>Björnekulla socken</u>	Bj	"	10 ⁸
Ba Åstorp 6 ⁶	Bk	"	10 ³
Bb " 6 ⁵	<u>Malmöhus län</u>		
Bc " 6 ⁴	<u>Norra Vrams socken</u>		
Bd " 6 ⁸	Ca	Vrams Gunnarstorp	1 ¹⁵
Be " 6 ⁹	Cb	"	2 ¹
Bf " 7 ¹⁴	Da	Pelet	3 ¹
	Db	"	1 ¹

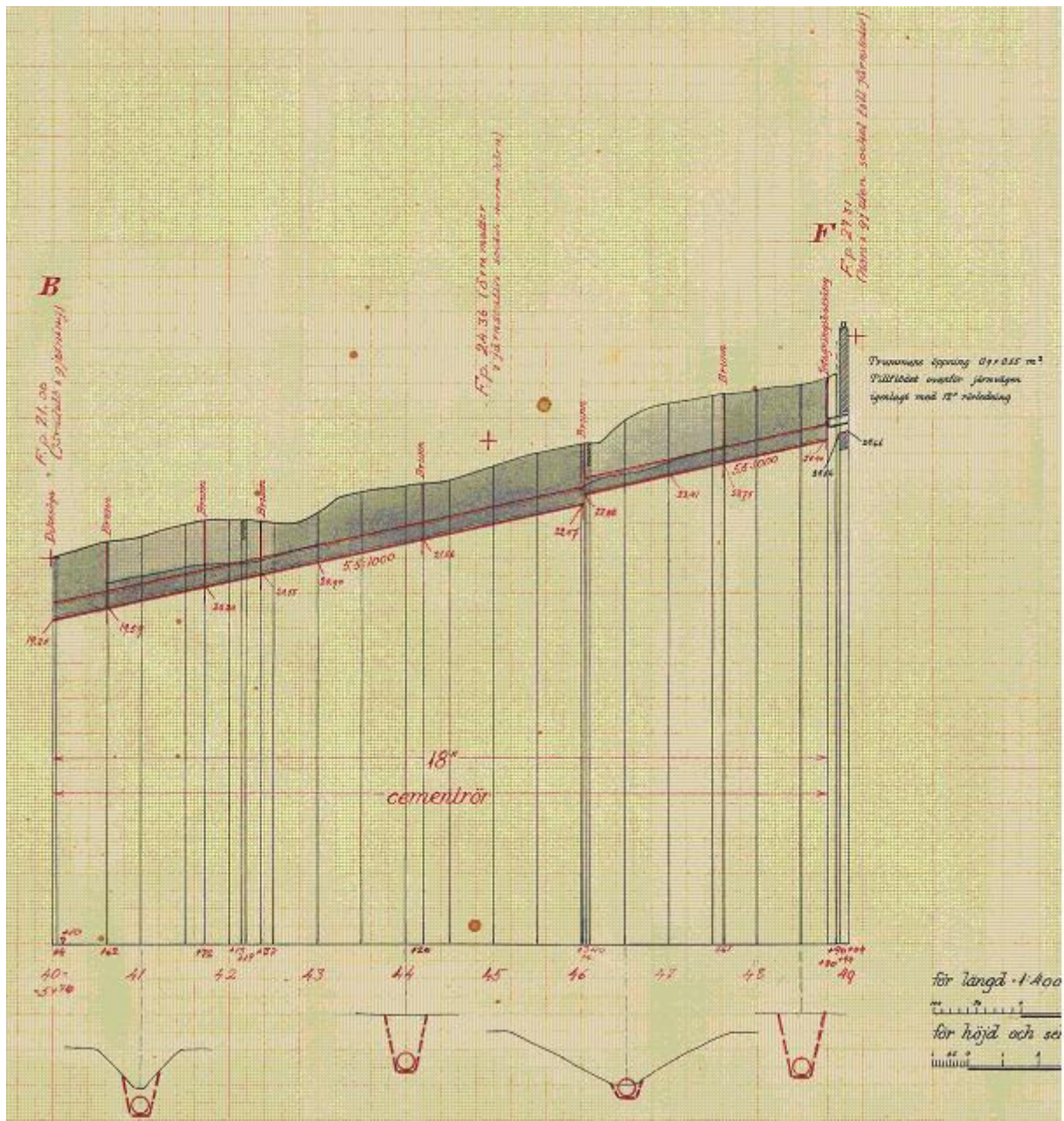
Bild 4: Detalj ur planritningen Bild 1
Fastighetsbeteckningar anges ibland direkt på planritningen.

TL: Dels med den littera som används, och dels med den tidens fastighetsbeteckning. Till exempel fastigheten Ba heter Åstorp 6:6.

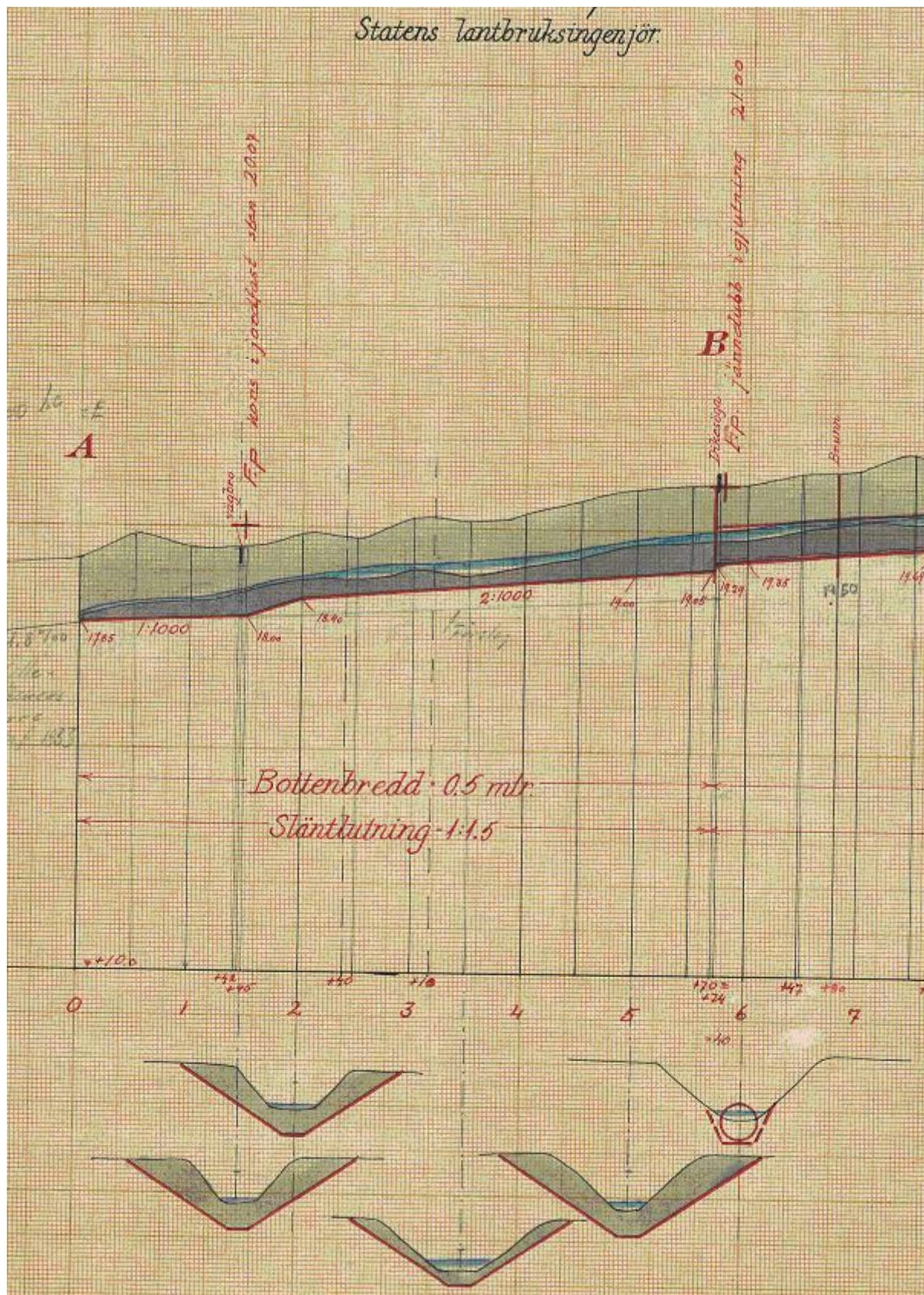
Bild 6: Detalj ur profilritning

Profilritning över sträckan B-F, som är rörlagd. Ritningen ger information om fall, ursprunglig markyta, nytt bottendjup, längder (skalor till höger), vilken sorts rör som har använts (18 tums cementrör i det här fallet) och fixpunkter. I detta fall har man även fått plats med sektionerna (diket i genomskärning) under profilritningen, ofta ligger de annars separat.

TL: Även brunnar är utmärkta.

Till hjälp finns på profiler även företagets längdmätning angiven på x-axeln.

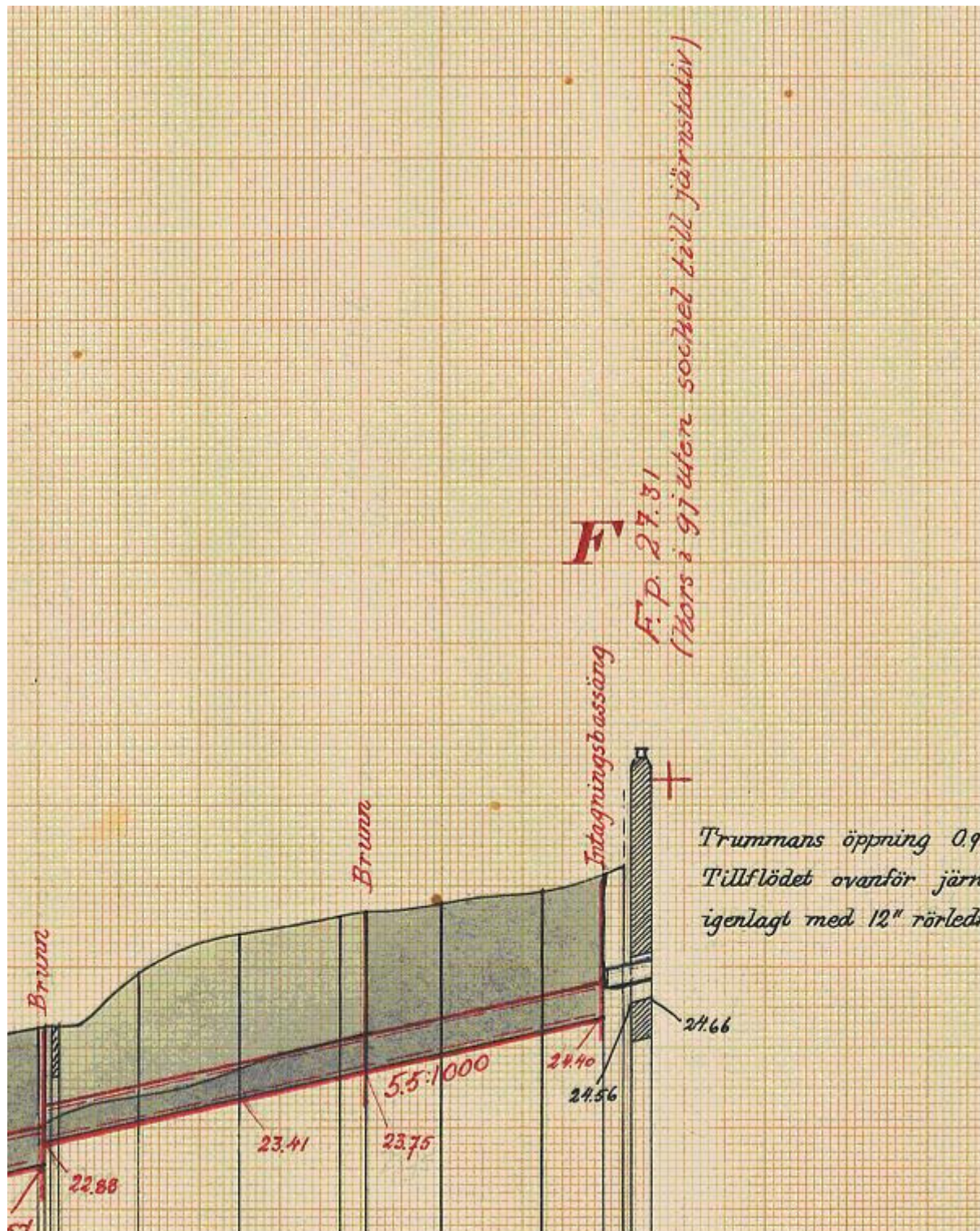

Bild 7: Profilritning

I det här fallet ser vi delsträckan A-B, som är ett öppet dike med en bottenbredd på 0.5 meter och släntlutning på 1:1.5. Även i detta fall redovisas sektionerna på profilritningen.

TL: Även bottenlutning anges.

Bild 8: Profilritning

Här kan vi läsa om fixpunkten på nivån 27.31, som nämndes under Bild 2, att fixpunkten är ett "kors i gjuten sockel till järnstativ". De röda strecken som går på tvären visar diket, eller i det här fallet röret. Siffrorna i rött som står undertill visar bottenivån.

1	2	3	4	5	6
Socken, by och hemman	Registernummer	Littera å kartan	Hemmanstal	Ägarens nummer	Delägars namn, hemvist m. m. samt ägobeskrivning
<i>Kristianstads län</i>					
<i>Västra Broby socken</i>					
<i>Broby</i>	<i>15⁴</i>	<i>A</i>	<i>1/16</i>		<i>Ernst Sigfrid Johansson</i>
				<i>1</i>	<i>åker, omplöjd på lera</i>
				<i>2</i>	<i>" " " "</i>
					<i>Summa</i>
<i>Björnekulla socken</i>					
<i>Åstorp</i>	<i>6⁶</i>	<i>Ba</i>	<i>1/32</i>		<i>äg. Karl Anton Nilsson</i>
					<i>brukare: Karl Henry Bengtsson</i>
				<i>3</i>	<i>åker, omplöjd på lera</i>
				<i>4</i>	<i>" " " "</i>
				<i>5</i>	<i>högländ mark förbättras ej</i>
					<i>Ärskningsbetät med uppsätts för ägarenummerna 3-5 bruknad efter 800 ton/ha eller alltså</i>
					<i>Summa</i>

Bild 9: Arealuträkningar och värderingslängd

Här kan man se vilka områden som berördes för några olika fastigheter (ägarna anges också) på planritningen. Man kan se vilket markslag det är på de olika områdena på planritningen. T.ex. kan man läsa om område 5 att det är; "Högländ mark, förbättras ej", d.v.s. område 5 fick ingen båtad genom dikningsföretaget, eftersom det redan låg "högländ". En annan vanlig kommentar är "imp" som är en förkortning av impediment och som inte heller ingår i båtadsområdet. Ett vanligt impediment är exempelvis mägergrav.

TL: Båtad betyder nytta, dvs den anger den mark som fick bättre förutsättningar för att kunna dräneras. Det var den förbättringen som sen ärderades och låg till grund för delaktighet och andelar.

Ibland finns först en "beskrivning" och sen en "värderingslängd" och sedan kommer resultatet i form av en "kostnadsfördelningslängd" för utförande och framtida underhåll.

K O S T N A D S F Ö R S L A G

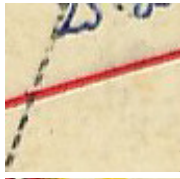
Läge	Längd m.	Arbete, jordmån m. m.	Antal	å pris	Kostnad		Summa	
					Kr.	öre	Kr.	öre
1	2	3	4	5	6		7	
		till "Åstorp - Vrams Gunnarstorps dikningsföretag 1946" i V. Broby och Björnekulla socknar av Kristianstads län och Norra Vrams socken av Malmöhus län.						
0-5+70	570	Dikessträckan A-B.						
0-5+70		Schaktning av lera för öppen kanal	m ³ 1400	2.00	2800	--	2800	-- ✓
1+42-1+46	4	1.2 m brokulvert enl. ritn. För oförutsedda fall, arbetets tillsyn m.m. tillägges c:a 10 % Ersättning för mark enl. särskild längd	st 1	650:-	650	--	650	-- ✓
							1500	-- ✓
		Summa kronor					5300	-- ✓

Bild 10: Kostnadsförslag

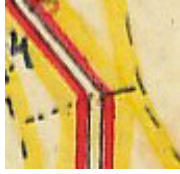
När det gäller sträckan A-B kan man se dess läge på planritningen. Här anges hur lång sträckan är, vilket slags arbete som har genomförts på varje delsträcka och kostnad. Det kostade vid detta tillfälle (1946) 2 kr att gräva (sannolikt för hand) upp 1 kubikmeter och lägga den på rätt ställe.

Teckenförklaring

Nytt rörlagt dike enligt dikningsföretaget

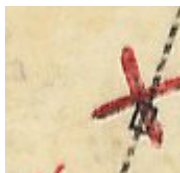
Nytt öppet dike enligt dikningsföretaget

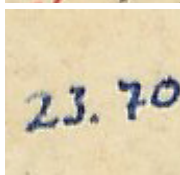
Dikessträckningen innan dikningsföretaget

Järnväg

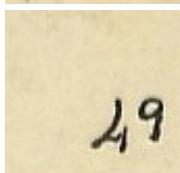

Fixpunkt

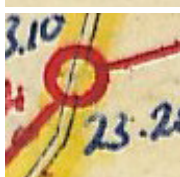
Höjdvärde

TL: Nivå i angivet höjdsystem.

~~Områdesbeteckning~~

TL: Ägofigur

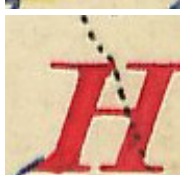

Brunn (röd ring)

Positionsangivelse

TL: Företagets längdmätning. 48 är punkten 480 meter från start.

~~Delsträcka~~ på dikesföretaget

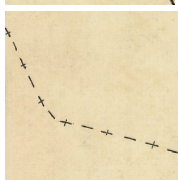
TL: Littera för att ange olika punkter.

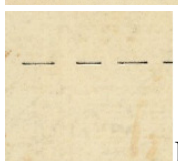
Gräns för båtnadsområde

Traktgräns (streck, prick, streck, prick)

Länsgräns (sträck, plus, sträck, plus)

Fastighetsgräns (streck, streck)

Fastighetsbeteckning

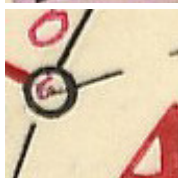

Väg

TL: Lila makerar trädgård som fick ett förbättringsvärde.

Byggnad (ibland även utan färg)

Sträckning på annat dikningsföretag och brunn (svarta linjer och svarta ringar)

Vattenyta

Hägnad

/ 2011-10-31

Thorbjörn Nilsson, Gösta Regnéll, Carl Bergman

/kom.2020 TL